

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МЕТАЛУРГІЙНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ

РОБОЧА ПРОГРАМА,
методичні вказівки та індивідуальні завдання
до вивчення дисципліни
«ЕКОНОМІКА»

Дніпропетровськ НМетАУ 2013

Зміст

1. Робоча програма з дисципліни «Економіка».
2. Методичні вказівки до виконання індивідуальних робіт з дисципліни «Економіка».
3. Тематика індивідуальних завдань з дисципліни «Економіка».
4. Питання для підсумкового контролю з дисципліни «Економіка».
5. Плани семінарських занять з дисципліни «Економіка».
6. Тестові завдання з дисципліни «Економіка».

1. Робоча програма

«Економіка»

Міністерство освіти і науки України

Національна металургійна академія України

1. Робоча програма з дисципліни «Державне та регіональне управління».
Кафедра *Політичної економії*

з дисципліни **Економіка**

Напрямок **6.020303 Філологія**
6.020105 Документознавство та інформаційна діяльність

Методичні матеріали з дисципліни «Економіка». Розклад навчальних годин

	всього	в т.ч. по семестрах						
		14						
Усього годин за навчальним планом	72	72						
у тому числі: Аудиторні заняття	24	24						
з них:	16	16						
- лекції								
- лабораторні заняття	0	0						
- практичні заняття	0	0						
- семінарські заняття	8	8						
Самостійна робота	48	48						
у тому числі:	12	12						
- підготовка до аудиторних занять								
- підготовка до контрольних заходів	18	18						
- виконання курсових проектів (робіт)	0	0						
- виконання індивідуальних завдань	0	0						
- опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	18	18						
Підсумковий контроль (екзамен, залік)		К/р						

Розподіл навчальних годин (Заочна форма навчання)

	Усього	Чверті
		3
Усього годин за навчальним планом, у тому числі:	72	72
Аудиторні заняття, з них:	12	12
Лекції	8	8
Лабораторні роботи		
Практичні заняття		
Семінарські заняття	4	4
Самостійна робота, у тому числі при:	60	60
Підготовці до аудиторних занять	44	44
Підготовці до контрольних заходів		
Виконанні курсових проектів (робіт)		
Виконанні індивідуальних завдань	16	16
Опрацюванні розділів програми, які не викла-даються на лекціях		
Підсумковий контроль		Залік

Характеристика дисципліни

Навчальна дисципліна «Економіка» є нормативною і входить до циклу професійно-орієнтованих фахових дисциплін.

Мета дисципліни: розкрити загальні основи розвитку та функціонування економічних систем на основі альтернативних теорій та концепцій, що вивчають економічні закони виробництва, розподілу, обміну та споживання суспільного продукту.

Завдання дисципліни: вивчення загальних засад економічного життя суспільства; розкриття закономірностей розвитку економічних систем; з'ясування механізму дії економічних законів і механізму використання їх людьми у процесі господарської діяльності; визначення принципових рис основних соціально-економічних систем та напрямів їх еволюції; ролі економічної теорії в розробленні шляхів трансформації постсоціалістичної економіки в соціально орієнтовану економічну систему.

Предмет дисципліни: економічні відносини в їх єдності з продуктивними силами, політичними, національними та іншими інститутами суспільства.

Структура дисципліни

Модуль	Тема лекції (заняття)	Обсяг, годин	Шифр змістового модуля	Вид підсумкового контролю
1	Модуль 1. Загальні основи економічного розвитку			Контрольна робота (тестування)
	<u>Лекції</u> Т.2.Суспільне виробництво: зміст і основні економічні проблеми.	4		
	Т.3.Власність в економічній системі суспільства.	2		
	Т.4.Основи товарного виробництва і ринку	4		
	<u>Семінарські заняття</u> Т.2.Суспільне виробництво: зміст і основні економічні проблеми.	2		
	Т.3.Власність в економічній системі суспільства.	2		
	Т.4.Основи товарного виробництва і ринку	4		
	<u>Самостійна робота</u> - підготовка до аудиторних занять	4		
	- опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	5		
	- підготовка до складання підсумкового контролю			
<u>Усього</u>	27			
2	Модуль 2. Еволюція ринкових відносин.			Контрольна робота (тестування)
	<u>Лекції</u> Т.5.Традиційні економічні системи. Етапи розвитку капіталізму.	6		
	Т.8.Національна економіка: цілі та ефективність.	4		
	<u>Семінарські заняття</u> Т.5.Традиційні економічні системи. Етапи розвитку капіталізму.	2		
	Т.8.Національна економіка: цілі та ефективність.	2		
	<u>Самостійна робота</u> - підготовка до аудиторних занять	2		

	- опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	2		
	- підготовка до складання підсумкового контролю	9		
	<u>Усього</u>	27		
3	Модуль 3. Національна економіка			Конт- рольна робота (тесту- вання)
	Т.9.Суспільне відтворення і загальна економічна рівновага.	2		
	Т.10.Циклічність економічного розвитку і економічне зростання.	2		
	Т.11. Економічна політика і держава. Фінансова система і фінансова політика.	4		
	<u>Семінарські заняття</u> Т.9.Суспільне відтворення і загальна економічна рівновага.	2		
	Т.10.Циклічність економічного розвитку і економічне зростання.	2		
	<u>Самостійна робота</u> - підготовка до аудиторних занять	3		
	- опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	3		
	- підготовка до складання підсумкового контролю	9		
	<u>Усього</u>	27		
4	Модуль 4. Економічна політика держави			Конт- рольна робота (тесту- вання)
	<u>Лекції</u> Т.12. Грошово-кредитна система і монетарна політика. Інфляція і антиінфляційна політика.	2		
	Т.13 Інтернаціоналізація виробництва і функціонування світової економіки. Зовнішньоекономічна політика.	2		
	<u>Семінарські заняття</u> Т.11. Економічна політика і держава. Фінансова система і фінансова політика.	4		
	Т.12. Грошово-кредитна система і монетарна політика. Інфляція і антиінфляційна політика.	2		

T.13 Інтернаціоналізація виробництва і функціонування світової економіки. Зовнішньоекономічна політика.	2	
<u>Самостійна робота</u>	4	
- підготовка до аудиторних занять		
- опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	2	
- підготовка до складання підсумкового контролю	9	
<u>Усього</u>	27	

Зміст дисципліни Лекційний курс

№№ Тем	Назва розділу/теми та її зміст	Тривалість (годин)
1	<p>Економічна теорія: предмет і метод пізнання. Самостійне опрацювання Зародження і основні етапи розвитку економічної теорії. Предмет і функції економічної теорії. Економічні категорії і економічні закони. Методи економічної теорії. Економічна теорія і економічна політика. Роль економічної теорії в умовах реформування економіки України.</p>	
2	<p>Суспільне виробництво: зміст і основні економічні проблеми. Суспільне виробництво і економіка. Фактори виробництва. Поняття відтворення. Технологічні способи виробництва. Система потреб. Закон зростання потреб. Основні економічні проблеми. Вибір в економіці. Результати виробництва. Суспільний продукт і його структура. Поняття економічного прогресу. Фактори і рушійні сили економічного прогресу.</p>	4
3	<p>Власність в економічній системі суспільства. Суть власності. Суб'єкти і об'єкти привласнення. Типи власності і типи соціально-економічного ладу. Економічні види і форми власності. Власність в системі виробничих відносин. Власність і економічні інтереси. Власність, експлуатація і управління. Історичний процес зміни суспільних способів виробництва як процес докорінних перетворень форм і видів властивості. Необхідність і суть докорінних змін властивості при переході до ринкової економіки. Приватизація і роздержавлення.</p>	2
4	<p>Основи товарного виробництва і ринку. Форми суспільного господарства. Натуральне господарство. Товарне виробництво: суть, причини виникнення, характерні риси. Товар і його властивості. Гроші. Альтернативні підходи до виникнення, суті та функції грошей. Трудова теорія вартості. Закон вартості: зміст, функції, механізм дії. Товарне виробництво і ринок. Альтернативні визначення ринку. Попит та пропозиція. Структура і інфраструктура ринку. Поняття ринкового механізму, попиту і пропозиції.</p>	4
5	<p>Традиційні економічні системи. Етапи розвитку капіталізму. Економічні основи докапіталістичних способів виробництва. Чистий капіталізм і його характерні риси. Перетворення грошей у капітал. Робоча сила як товар. Процес створення вартості і додаткової вартості. Суть капіталу. Альтернативні погляди на капітал. Постійний і змінний капітал. Норма додаткової вартості. Прибуток. Норма прибутку. Нагромадження капіталу: суть, джерела, фактори. Норма нагромадження. Суть, форми і системи заробітної плати. Номінальна і реальна заробітна плата. Монополістичний капіталізм. Альтернативні погляди на суть монополістичного капіталізму. Об'єктивні основи, етапи і форми становлення монополій.</p>	6

№№ Тем	Назва розділу/теми та її зміст	Тривалість (годин)
6	<p>Транснаціональні корпорації. Державно-монополістичний капіталізм. Суть, етапи розвитку і форми державно-монополістичного капіталізму. Економічна роль і функції держави.</p> <p>Сучасна змішана економіка: діалектика ринкових і регулюючих механізмів.</p> <p>Самостійне опрацювання</p> <p>Об'єктивні основи виникнення і розвитку змішаної економіки. Змішана економіка і соціально-економічний прогрес суспільства. Діалектика ринкових регулюючих механізмів. Недержавне регулювання економіки. Маркетинг: суть, цілі, причини, функції і методи.</p>	
7	<p>Економіка тоталітарно-бюрократичного ладу: зміст і проблеми трансформації.</p> <p>Самостійне опрацювання</p> <p>Основи і суперечності економічної системи тоталітарно-бюрократичного ладу. Відчуження, монополізм, антиринковість, бюрократизм. Командно-бюрократична система господарювання. Перехід до соціально-орієнтованої ринкової економіки: зміст і проблеми.</p>	
8	<p>Національна економіка: цілі та ефективність.</p> <p>Зміст і кордони національної економіки. Цільова функція національної економіки і її об'єктивні основи. Підприємство (фірма) як основна ланка економіки і його цілі (поняття). Виробничі фонди і їх структура. Фізичне і моральне зношування основних фондів. Амортизація. Собівартість і її структура. Прибуток і рентабельність. Показники ефективності роботи підприємства. Ціноутворення. Система цін. Потреби і споживання. Гранична корисність продукту. Національне багатство. Ефективність національної економіки: суть, форми, показники і шляхи підвищення.</p>	4
9	<p>Суспільне відтворення і загальна економічна рівновага.</p> <p>Суть суспільного відтворення. Відтворення суспільного продукту. Валовий, кінцевий, чистий продукт. Національний доход, його розподіл і перерозподіл. Умови реалізації сукупного суспільного продукту К. Маркса. Міжгалузевий баланс виробництва і розподілу продукту. Відтворення людини і відтворення робочої сили в різних сферах народного господарства. Екологічна система і проблеми її відтворення. Основи економіки природокористування.</p>	2
10	<p>Циклічність економічного розвитку і економічне зростання.</p> <p>Цикли економічного розвитку, їх види і матеріальна основа. Теорія короткострокових, середньострокових і довгострокових економічних циклів. Характеристика фаз середньострокового циклу. Теорія ділового циклу та її практичне значення. Антициклічне регулювання. Сучасний тип економічного зростання і його особливості. Марксистська концепція економічного зростання (основні питання).</p>	2
11	<p>Економічна політика і держава. Фінансова система і фінансова політика.</p> <p>Державний сектор: роль і кордони. Господарський механізм: суть, структура, функції і моделі. Господарський механізм і економічна політика держави. Формування економічної політики. Планомірність і планування. Суть і функції фінансів. Фінансова система: структура, суб'єкти і об'єкти. Бюджетний дефіцит і державний борг: причини виникнення, наслідки і шляхи подолання. Система оподаткування. Податкова політика.</p>	4
12	<p>Грошово-кредитна система і монетарна політика. Інфляція і антиінфляційна політика.</p>	2

№№ Тем	Назва розділу/теми та її зміст	Тривалість (годин)
	<p>Грошовий обіг. Економічна природа кредитних грошей. Грошовий ринок у короткому і довгостроковому періодах.</p> <p>Ринок цінних паперів і його взаємодія з грошовим ринком.</p> <p>Суть, функції, принципи і форми кредиту. Кредитна система і її структура.</p> <p>Банки і банківська система. Національний банк: види і операції. Угоди, що створюють і не створюють гроші.</p> <p>Грошово-кредитна політика і її інструменти. Кейнсіанська і монетарна концепції грошово-кредитної політики. Рецепти теорії "раціональних очікувань" і "неокласичного синтезу".</p> <p>Інфляція: причини, механізм, наслідки. Стагфляція. Антиінфляційна політика.</p>	
13	<p>Інтернаціоналізація виробництва і функціонування світової економіки. Зовнішньоекономічна політика.</p> <p>Суть і характеристика світового господарства. Міжнародний поділ праці як основа інтернаціоналізації економіки і формування світового господарства.</p> <p>Міжнародні економічні відносини: міжнародна спеціалізація і кооперування виробництва; міжнародна торгівля товарами і послугами; міжнародна міграція робочої сили; валютні відносини.</p> <p>Міжнародні економічні організації і регулювання економічних відносин.</p> <p>Сучасна система взаємовідносин держав світу: суть, тенденції розвитку. Пріоритети світового розвитку. Економічна інтеграція і проблеми країн, що розвиваються. Напрямки інтеграції економіки України у світове господарство.</p>	2
14	<p>Світова економіка і глобальні проблеми сучасності.</p> <p>Самостійне опрацювання</p> <p>Зміст і класифікація глобальних проблем. Варіанти вирішення глобальних проблем і роль світової економіки. Глобалізація економіки і можливості глобального управління. Глобальні проблеми та формування економічної системи України.</p>	

Семінари 24 / годин /

№№ семінару	Назва семінару	Тривалість (годин)
1	Суспільне виробництво: зміст і основні економічні проблеми. (передбачена можливість застосування обчислювальної техніки)	2
2	Власність в економічній системі суспільства.	2
3	Основи товарного виробництва і ринку. (передбачена можливість застосування обчислювальної техніки)	4
4	Традиційні економічні системи. Етапи розвитку капіталізму. (передбачена можливість застосування обчислювальної техніки)	2
5	Національна економіка: цілі та ефективність. (передбачена можливість застосування обчислювальної техніки)	2
6	Суспільне відтворення і загальна економічна рівновага. (передбачена можливість застосування обчислювальної техніки)	2
7	Циклічність економічного розвитку і економічне зростання. (передбачена можливість застосування обчислювальної техніки)	2
8	Економічна політика і держава. Фінансова система і фінансова політика. (передбачена можливість застосування обчислювальної техніки)	4
9	Грошово-кредитна система і монетарна політика. Інфляція і антиінфляційна політика. (передбачена можливість застосування обчислювальної техніки)	2
10	Інтернаціоналізація виробництва і функціонування світової економіки. Зовнішньоекономічна політика. (передбачена можливість застосування обчислювальної техніки)	2

Розподіл самостійної роботи студентів з дисципліни

«Економіка»

№№ теми	Назва теми	Тривалість (годин)
1	Т.1.Економічна теорія: предмет і метод пізнання[4,5]	3
6,7	Т.6.Сучасна змішана економіка: діалектика ринкових і регулюючих механізмів[3,5,6,19] Т.7. Економіка тоталітарно-бюрократичного ладу: зміст і проблеми трансформації[4,5,18,19]	3
14	Т.14.Світова економіка і глобальні проблеми сучасності [3,5,8]	6

1. Базилевич В.Д., Попов В.М, Базилевич К.С, Гражевська Н.І. Економічна теорія. Політекономія: Підручник / за ред. В.Д. Базилевича – 7-ме вид., стер. – К.: Знання-Прес, 2008. – 719с.
2. Гальчинський А.С., Єщенко П.С. Економічна теорія: Підручник. – К.: Вища школа, 2007. - 540с.
3. Економічна теорія. Підручник / За ред. В.М. Тарасевича. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 784 с.
4. Мочерний С.В., Устенко О.А. Основи економічної теорії: Навч. посібник. – 3-тє вид., стер. – К.: Видавничий Центр "Академія", 2009. – 504с. – (Альма-матер). – Бібліогр.: с. 488-489.
5. Основи економічної теорії: Підручник / За ред. А.А. Чухна. – К.: Вища школа, 2001. – 606с.

Додаткова література

1. Економічна енциклопедія.(У трьох томах. Т.1, Т. 2, Т.3.) / Редколегія: С.В.Мочерний (відп. ред.) та інші. – К.: Видавничий центр „Академія”, – 2000, 2001, 2002.- 864с., 848с., 952с.
2. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – 6-те вид., перероб. і доп. – К.: Знання – Прес, 2007. – 719 с.
3. Мельник Л.Ю., Макаренко П.М. Економічна теорія: політекономічний контекст: Навч. посібник для студ. вищих навч. закл.. – К. : Кондор, 2008. – 524с.
4. Ульянова Л.П. Політекономія: Навчальний посібник. – Дніпропетровськ: ЦЗО, 2002. – 114с.
5. Экономика для инженеров. В 2х частях. Ч1. Введение в экономическую теорию / Под ред. Ю.А. Комарницкого, А.С. Самора. – М.: Высшая школа, 2001. – 391с.

Програму склал: к. е. н., доц.

/ Є.Г. Самойленко/

Робоча програма розглянута на засіданні кафедри політичної економії

Протокол 1 від 18.09.2013 р.

Завідуючий кафедрою політекономії

д.е.н., проф.

/В.М. Тарасевич/

Узгоджено

Голова навчального-методичної комісії

за напрямом к.е.н., доц.

/Д.Є. Козенков/

Начальник навчального відділу

/В.В. Туріщев/

2. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ до виконання індивідуальних робіт з дисципліни «Економіка»

Загальні вимоги до виконання індивідуальної роботи з дисципліни
«Економіка»

1. Мета і завдання індивідуальної роботи

Індивідуальна робота є невід'ємною складовою частиною усього учбового процесу і являє собою важливу форму самостійної роботи студентів по вивченню дисципліни.

Виконання індивідуальної роботи направлене, з одного боку, на більш глибоке вивчення економічних проблем, з іншого боку, на вироблення у студентів елементарних навичок наукового дослідження, економічного мислення.

Індивідуальна робота відображає рівень теоретичних знань студента, отриманих в ході вивчення даної дисципліни, і здатність застосовувати їх в реальному житті.

Порядок виконання індивідуальної роботи наступний:

1. Вибір теми, складання і затвердження плану.
2. Вивчення наукової літератури, статистичного матеріалу.
3. Написання індивідуальної роботи.
4. Оформлення індивідуальної роботи.
5. Захист.

2. Вибір теми, складання і затвердження плану

Написання індивідуальної роботи починається з вибору теми. Тематика індивідуальних робіт розробляється викладачем, який читає лекційний курс, і надається студентам. Відповідно до двох останніх цифр номеру залікової книжки студента групи відбувається закріплення за ним варіанту індивідуальної роботи. Для студентів, що складають дисципліну «Економіка» як академічну різницю призначені теоретичні питання 20-50.

Визначившись з варіантом індивідуальної роботи, студент приступає до підбору і вивчення літератури. Значну допомогу в цьому йому може надати перелік літератури (підручників, навчальних посібників, монографій, наукових статей і т.п.), наданий викладачем у ході читання лекцій, а також тематичний каталог учбово-методичного кабінету кафедри політичної економії НМетАУ (ауд. 201, з 13.00 до 16.30), яким можуть скористатися і студенти Інституту підвищення кваліфікації і перепідготовки керівних кадрів і фахівців металургійного комплексу України.

У процесі вивчення основної і додаткової літератури студент складає план індивідуальної роботи, який складається з вступу, трьох-чотирьох вузлових питань, висновку, списку літератури, що використовується.

План узгоджується з керівником, після чого студент приступає до написання тексту індивідуальної роботи.

3. Написання тексту індивідуальної роботи

Обсяг індивідуальної роботи в рукописному варіанті повинен складати в середньому 15-20 сторінок.

Робота починається з вступу, обсяг якого не повинен перевищувати 1-2 сторінки. У вступі розкривається актуальність вибраної теми, міра її теоретичної розробки, вказуються основні дискусійні питання, формулюється мета написання роботи і дається пояснення загальної логіки викладу матеріалу.

Далі викладається основна частина, в якій розкривається зміст теми.

Виклад кожного розділу доцільно починати з постановки питання, із з'ясування змісту економічних явищ, що аналізуються і реальних процесів. Потім треба перейти до характеристики властивих даним процесам меж і особливостей, показати різноманіття форм вияву і відобразити їх розвиток. Кожне положення роботи не повинно бути просто декларовано. Його потрібно підкріпити аргументованими роз'ясненнями і науково обґрунтованими доказами.

При написанні індивідуальної роботи обов'язково потрібно враховувати специфіку даної дисципліни. У економічній аналізі залучаються не тільки зовнішні форми економічних закономірностей - конкретні інституціональні форми і інструменти, керуючі процесом виробництва, обміну, розподілу і споживання матеріальних благ і послуг. Тому при виборі теми індивідуальної роботи потрібно чітко визначити практичну спрямованість дослідження і при підборі літератури особливу увагу приділити конкретному економіко-статистичному матеріалу. Це можуть бути фінансові і бухгалтерські звіти підприємств, статистичне зведення, бюлетені, матеріали маркетингових і соціологічних досліджень.

У тексті індивідуальної роботи обов'язково повинні використовуватися основні елементи економічного аналізу: графічне або математичне моделювання, зведені таблиці і діаграми.

На закінчення автор повинен чітко сформулювати основні теоретичні висновки і практичні рекомендації, що органічно витікають з кожного питання його роботи. По своєму об'єму висновки не повинен перевищувати 2 сторінки.

Консультуючись з викладачем в процесі написання роботи, студент може отримати відповіді на всі питання, що його цікавлять.

Готову індивідуальну роботу студент повинен здати до учбово-методичного кабінету кафедри політекономії (ауд. 201, з 13.00 до 16.30) не пізніше ніж за 20 календарних днів до іспиту. Викладач перевіряє роботу в 14 денний строк з дня здачі роботи до кабінету.

4. Оформлення індивідуальної роботи

Індивідуальна робота може бути виконана як російською, так і українською мовою.

Перша сторінка роботи – титульний аркуш (див. додаток 1). На другій сторінці наводиться план роботи з вказівкою номерів сторінок, які відповідають питанням і підпитанням роботи (див. додаток 2). Текст роботи пишеться на одній стороні стандартного аркуша (формат А4) розбірливо і акуратно.

Допускається представлення індивідуальної роботи у вигляді комп'ютерного роздруку (Times New Roman, 14; міжсточний інтервал – 1,5; всі поля – 2 см; абзацний відступ 1,25-1,27 см: нумерація сторінок у правому верхньому куті; форматування тексту по ширині). Обов'язковою умовою є наявність полів для зауважень рецензента і нумерація сторінок. Нумери сторінок необхідно розміщувати в правому верхньому куту. На перших трьох сторінках номери не проставляються.

У список літературних джерел, що розташований в кінці індивідуальної роботи, включається література, яка безпосередньо використана при написанні роботи (вона цитувалася, на неї посилалися або вона послужила відправною точкою при формуванні концепції автора).

Список літератури формується в наступному порядку:

- 1) законодавчі акти України в хронологічному порядку їх прийняття;
- 2) монографії, збірники, статті - в алфавітному порядку прізвищ авторів; що не мають на титульному аркуші автора - в алфавітному розташуванню заголовків.

Зразок бібліографічного оформлення літературних джерел наведений в додатку 3.

Всі цитати, що наводяться в роботі, беруться в лапки. При пропуску слів ставлять крапки. При цьому необхідно стежити, щоб таке скорочення не відбилося на значенні цитат. Необхідні пояснення можуть вміщуватися в самому тексті в дужках або у виносках і обов'язково обумовлені, щоб читач бачив, що обмовка належить автору, а не джерелу, що цитується. Звичайно це робиться вказівкою ініціалів автора контрольної роботи в лапки.

Всі цитати і статистичні дані повинні мати посилання на джерела. Допускається два варіанти оформлення посилань:

- посилання наводиться внизу сторінки і відділяється від тексту горизонтальною лінією. У посиланнях на книги вказується прізвище і ініціали автора, повна назва книги, видавництво, рік видання і кількість сторінок (див. додаток 4а). При декількох посиланнях на одне і те ж джерело на одній сторінці (якщо вони йдуть підряд) досить, не повторюючи його назви, писати “Там же, - 3.”. У випадку, коли неодноразово цитується одна і та ж робота, можна не повторювати її кожний раз, а обмежитися прізвищем і ініціалами автора і вказівкою “Указ. соч., - 3.”;
- посилання у вигляді [№, 3], де № - номер літературного джерела в списку літератури, що використовується, 3 - номер сторінки, з якої взята цитата (див. додаток 4 б).

У разі посереднього цитування, перед назвою джерела ставиться “див. там-то”.

Таблиці, що наводяться в тексті, графіки, діаграми, математичні моделі повинні бути правильно оформлені.

Таблиці нумеруються арабськими цифрами в межах розділу (питання). У правому верхньому куту таблиці над заголовком вміщується напис “Таблиця” з вказівкою номера таблиці. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, розділеного крапкою (див. додаток 5 а).

Рисунки (графіки, схеми, різні діаграми) також нумеруються в межах розділу. Нумерації складаються з слів “Рисунок” (графік, діаграма), номер розділу, крапка, номер малюнка в розділі. Найменування малюнка вміщують над ілюстрацією, номер малюнка - під нею (див. додаток 5 б).

При першому посиланні на рисунок (таблицю) вказується його (її) повний номер, при повторному посиланні додають “див.”, наприклад “див. рис. 2.1”. Якщо в роботі одна таблиця (рисунок), її (його) не нумерують і слова “Таблиця” (“Рис.”) не пишуть.

Порушення вимог до оформлення індивідуальної роботи призводить до необхідності її переробки.

5. Захист індивідуальної роботи

Керівник роботи перевіряє індивідуальну роботу та виставляє попередню оцінку. Якщо оцінка позитивна, робота допускається до захисту. На роботі зазначається «До захисту», ставиться дата та підпис викладача.

При підготовці до захисту студенту потрібно уважно ознайомитися з критичними зауваженнями рецензента, додатково вивчити питання, що викликали ці зауваження.

Захист індивідуальної роботи складається з доповіді студента (5 - 7 хвилин) по виконаній роботі та у відповідях на питання, які поставлені в рецензії керівником або виникли в ході захисту. Після цього визначається захищена чи не захищена індивідуальна робота.

Оцінювання індивідуальної роботи здійснюється викладачем, на роботі ставиться надпис «Захищено», дата та підпис викладача. Захищена індивідуальна робота виступає допуском студента до складання іспиту з дисципліни «Економіка».

Додаток 1

Зразок оформлення титульної сторінки

Міністерство освіти та науки України
Національна металургійна академія України

Кафедра політичної економії

ІНДИВІУАЛЬНА РОБОТА

з дисципліни «Економіка»
на тему: «Тіньова економіка»

Виконав:

студент гр. МС-08-2з
Петров А.С.

/ підпис /

Перевірив:

к.е.н, доц.
Сидорчук Е.Н.

/ підпис /

Дніпропетровськ 2013

*Зразки оформлення плану індивідуальної роботи***План роботи**

стор.	
ВСТУП.	3
1. Загальна характеристика тіньової економіки	5
2. Зміст тіньової економіки	10
3. Розвиток тіньової економіки в Україні.....	17
4. Напрями подолання Тіньової економіки	20
ВИСНОВОК.	28
ЛІТЕРАТУРА.	30

*Зразок оформлення списку літератури, що використовується***ЛІТЕРАТУРА**

1. Баб'як М.Н., Пешенкова Л.А., Рибчук А.В. Економічна теорія: Навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 208с.
2. Бутук А.И. Экономическая теория: Учебное пособие. – 2-е изд., перераб. и доп.-К.:Викар, 2003.- 668с.
3. Гальчинський А.С., Єщенко П.С. Економічна теорія: Підручник.-К.: Вища школа, 2007. - 540с.
4. Економічна енциклопедія.(У трьох томах. Т.1, Т. 2, Т.3.) /Редколегія: С.В.Мочерний (відп. ред.) та інші. – К.: Видавничий центр „Академія”, - 2000, 2001, 2002.- 864с., 848с., 952с.
5. Економічна теорія: Політекономія: Підручник /За ред.. В.Д.Базилевича. – 6-те вид., перероб. і доп. – К.: Знання – Прес, 2007. – 719 с.
6. Экономическая теория (политэкономия): Учебник /Под общ. Ред. заслуженных деятелей науки Российской Федерации, профессоров В.И. Видянина, Г.П. Журавлёвой. – М.: Изд-во Рос. Экон. Акад., 2000. - 592с.

Зразок оформлення посилань

Неокласична школа першорядне значення додає визначенню попиту, виходячи з твердження про те, що “головною вимогою людини є задоволення його потреб, спочатку - життєво необхідних, потім - інших, менш настійних. Отже, на перше місце висувається попит, який є не що інше, як зовнішній вияв більш глибоких потреб людини”.¹⁾

Схильність до споживання - величина відносно постійна, тому “причину порушення рівноваги на товарному ринку потрібно шукати не в процесі виробництва коштів споживання. Це порушення може витікати з диспропорції між пропозицією коштів накопичення і попитом на них”.²⁾

---

¹⁾Пезенти А. Очерки политической экономии.-Т.2. - М.: Прогресс, 1976.- С. 340.

²⁾ Жамс Е. История экономической мысли XX века. - М.: Изд-во иностранной литературы, 1959. - С. 250.

Зразок оформлення посилань

“Найбільш знаменний момент, що характеризує заощадження і інвестиції, - затверджує П.Самуельсон, - полягає в тому, що в нашому індустріальному суспільстві вони звичайно здійснюються різними особами і по незалежних один від одного причинах” [8, 250-251].

“Багато які економісти вважають, що такий структурний доказ, як міра концентрації або індекс Герфіндаля, недостатній для визначення міри конкурентності ринку. Більш того, вони затверджують, що треба передусім звернути увагу на саму ринкову поведінку фірм” [3, 214].

Зразок оформлення таблиці

Таблиця 1.2

Використання компаніями США різних методів амортизації ¹⁾

Методи	Роки			
	1986	1987	1988	1989
Прямолінійні	562	566	562	564
Прискорені:				
суми чисел	26	25	20	17
Зменшуваного залишку	65	57	57	57
Одиниць продукції	59	52	62	65
Інші	69	68	69	74

¹⁾Финансовые и инвестиционные показатели деятельности фирмы. - М.: Финансы и статистика, 1991. - С. 27.

Зразок оформлення графіків

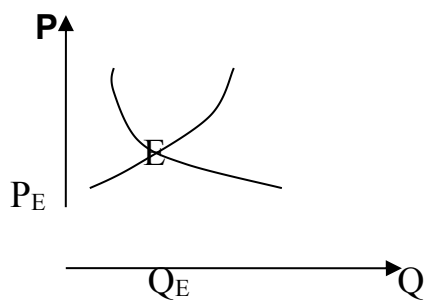

Рис. 2.1. Ціна рівноваги

3.ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ (РЕФЕРАТИВНИХ) ЗАВДАНЬ З ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІКА»

1. Предмет економіки.
2. Методологія економічної науки.
3. Функції економічної теорії.
4. Основні етапи розвитку, напрями та школи економічної теорії.
5. Економічні категорії, закони, принципи та моделі.
6. Економічне зростання: суть, види, фактори. Соціально-економічні наслідки економічного зростання.
7. Потреби як рушійні сили економічного розвитку. Види потреб.
8. Економічні ресурси та їх види.
9. Вибір альтернативних можливостей використання ресурсів. Крива виробничих можливостей.
10. Правоохоронні економічні потреби.
11. Суть та структура національної економіки.
12. Поняття та основні риси економічної системи.
13. Економічна система та її компоненти.
14. Класифікація економічних систем.
15. Національні моделі в рамках типових економічних систем.
16. Власність і економічна система.
17. Реформування власності в Україні.
18. Принципи організації ринкової економіки.
19. Сучасні моделі ринкової економіки.
20. Суть адміністративно-командної економіки, причини її розпаду.
21. Способи переходу до ринкової системи.
22. Перехідна (трансформаційна) економіка як система.
23. Економіка України в умовах ринкової трансформації.
24. Натуральна форма суспільного виробництва, умови її виникнення.
25. Товарна форма виробництва, її основні риси.
26. Товар – основний елемент товарного господарства.
27. Еволюція товарного виробництва, його характеристика у сучасних умовах.
28. Суть та функції грошей.
29. Грошові системи та їх типи.
30. Суть, види та функції ринку.
31. Структура сучасного ринку.
32. Поняття ринкової інфраструктури. Основні елементи інфраструктури ринку.
33. Формування ринкової інфраструктури в Україні.
34. Попит. Закон попиту. Крива попиту.
35. Пропозиція. Закон пропозиції. Крива пропозиції.
36. Рівновага попиту та пропозиції. Механізм їх взаємодії. Ціна рівноваги.
37. Недоліки ринкового механізму.
38. Конкуренція та її роль в ринковій економіці.
39. Домогосподарство в економічній системі суспільства.
40. Фірма – економічний суб'єкт ринкової економіки.

41. Підприємництво, його суть та принципи організації. Основні види підприємницької діяльності.
42. Організаційно-правові форми підприємництва.
43. Управління підприємством в умовах ринку.
44. Економічні суб'єкти в умовах ринкової трансформації економіки України.
45. Витрати виробництва та їх класифікація в ринковій економіці.
46. Прибуток: суть і види.
47. Еволюція ролі держави в економіці.
48. Економічні функції держави в ринковій економіці.
49. Форми та методи державного регулювання економіки.
50. Державні фінансів, їх структура та роль у соціально-економічному розвитку.
51. Державний бюджет і його структура.
52. Концепція формування державного бюджету. Бюджетний дефіцит.
53. Державний борг та його види.
54. Ланки державних фінансів.
55. Видатки державного бюджету та їх класифікація.
56. Характеристика державних цільових фондів.
57. Фіскальна політика та її основні інструменти.
58. Податкова система та принципи її організації.
59. Податки та їх види. Крива А. Лаффера.
60. Суть монетарної політики. Попит на гроші і пропозиція грошей.
61. Основні інструменти монетарної політики.
62. Суть, види та функції сучасних грошей.
63. Механізм функціонування грошового ринку.
64. Банки та банківська діяльність. Основні види банківських операцій.
65. Особливості макроекономічної політики в Україні.
66. Поняття національної економіки та її ознаки.
67. Методологія та способи розрахунку ВВП. Номінальний та реальний ВВП.
68. Методи обчислення ВВП.
69. Система національних рахунків та методологічні принципи її побудови.
70. Поняття макроекономічного аналізу.
71. Сукупний попит та сукупна пропозиція. Умови економічної рівноваги.
72. Споживання і заощадження та їх функції.
73. Інвестиції, їх види.
74. Ринок праці та механізм його функціонування.
75. Попит на працю. Пропозиція грошей.
76. Економічна природа заробітної плати. Організація оплати праці в Україні.
77. Економічна нерівність та державна політика розподілу доходів.
78. Державні інструменти соціального захисту населення.
79. Циклічні коливання ринкової економіки та їх причини.
80. Зайнятість населення. Безробіття та його види.
81. Суть, види та соціально-економічні наслідки інфляції. Антиінфляційна політика держави.
82. Основні моделі макроекономічного регулювання національної економіки.
83. Поняття світового господарства та етапи його розвитку.

84. Міжнародна торгівля та її особливості на сучасному етапі.
85. Основні форми міжнародних економічних відносин.
86. Зміст та структура світової валютної системи.
87. Валютний ринок і валютна політика.
88. Валютний курс: суть, види. Характеристика чинників, які впливають на формування валютного курсу.
93. Поняття економічної глобалізації світу.
94. Об'єктивні основи та необхідність зовнішньоекономічних зв'язків.
95. Експортно-імпортний потенціал України.
96. Проблеми інтеграції економіки України у світове господарство.

4. ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ З ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІКА»

1. Предмет і метод економічної теорії та їх тлумачення різними школами.
2. Зародження і розвиток економічної науки.
3. Виробничі можливості та суспільні потреби.
4. Економічні потреби суспільства. Закон зростання потреб.
5. Економічна система: її сутність та структурні елементи.
6. Економічні відносини як спосіб організації економічної системи.
7. Економічні системи, їх типи і еволюція.
8. Власність як економічна категорія та її історичні типи, види і форми.
9. Суб'єкти і об'єкти власності. Форми власності в Україні.
10. Тенденції розвитку відносин власності у світі та Україні.
11. Відносини власності в умовах змішаної економічної системи.
12. Сутність та форми акціонерної власності .
13. Колективна форма власності, її сутність та форми.
14. Матеріальне виробництво та його фактори.
15. Виробництво як джерело задоволення зростаючих потреб суспільства.
16. Товарна форма організації суспільного виробництва та закономірності виникнення товарного виробництва.
17. Товар та його властивості.
18. Характеристика розвиненої форми товарного виробництва.
19. Функціонування товарного виробництва. Характеристика простого товарного виробництва.
20. Гроші та їх функції.
21. Грошовий обіг та його закони.
22. Еволюція грошей. Форми вартості. Сучасна грошова система.
23. Витрати виробництва та їх види.
24. Продуктивні сили та виробничі відносини суспільства.
25. Прибуток як економічна категорія. Фактори, що впливають на норму та масу прибутку.
26. Ціна виробництва. Собівартість і рентабельність.
27. Первісне нагромадження капіталу. Особливості нагромадження капіталу в Україні.
28. Закони ринку. Закон попиту та його функціонування.
29. Конкуренція та її місце в ринковій економіці.

30. Особливості розвитку ринкових відносин в Україні.
31. Закон пропозиції і механізм його дії.
32. Ринок, його функції та закони.
33. Принципи класифікації ринків. Види ринків.
34. Сутність і основні елементи інфраструктури ринку.
35. Банківська система. Позичковий капітал та позичковий процент.
36. Суть підприємництва та його роль у ринковій економіці.
37. Специфіка підприємництва в аграрній сфері.
38. Фермерське господарство як форма підприємництва.
39. Рентні відносини і особливості формування доходів у сільському господарстві.
40. Особливості ціноутворення в аграрному виробництві. Ціна землі.
41. Земельна рента та її сутність.
42. Домогосподарство як суб'єкт ринкових відносин та його роль в економіці.
43. Перетворення грошей на капітал. Загальна формула руху капіталу.
44. Капітал як економічна категорія. Альтернативні теорії капіталу.
45. Капітал підприємства, його кругообіг і обіг.
46. Економічні функції держави та її роль у кругообігу продукту, ресурсів і доходу.
47. Інфляція, її види та соціальні наслідки.
48. Валовий внутрішній продукт та методи його розрахунку.
49. Тіньовий сектор в економіці України і його особливості.
50. Суть і види економічного відтворення.
51. Національний дохід і методи його розподілу .
52. Національне багатство: його складові та проблеми їх відтворення.
53. Розподіл і перерозподіл національного доходу в державі.
54. Економічні кризи та їх причини.
55. Роль державного бюджету в накопиченні і перерозподілі національного доходу.
56. Економічне зростання та його типи і чинники.
57. Натуральна форма організації виробництва. Характеристика натурального господарства.
58. Економічне зростання і економічні цикли.
59. Держава як суб'єкт ринкових відносин.
60. Державне регулювання суспільного відтворення та його форми.
61. Проблеми повної зайнятості та відтворення робочої сили в Україні.
62. Зайнятість та відтворення робочої сили.
63. Неповна зайнятість і безробіття, його види і форми.
64. Економічна система капіталізму вільної конкуренції.
65. Економічна система монополістичного капіталізму.
66. Робоча сила як товар і джерело додаткової вартості.
67. Номінальна і реальна заробітна плата. Прожитковий мінімум та споживний кошик.
68. Заробітна плата як економічна категорія та її форми.
69. Торговельний капітал та джерела його накопичення.
70. Податкова система України. Податки і їх види.

71. Ринок як економічна категорія, суб'єкти і об'єкти ринкових відносин.
72. Соціалістична економічна система, її позитивні та негативні риси.
73. Суперечності одержавленої адміністративно-командної економіки, як причина розкладу соціалістичної системи
74. Світогосподарські зв'язки та форми міжнародних відносин.
75. Доходи домогосподарства та їх розподіл.
76. Проблеми входження України в світове господарство.
77. Підприємство як суб'єкт ринкової економіки. Форми і види підприємств в Україні.
78. Глобальні проблеми, їх суть і класифікація.
79. Міжнародне співробітництво і розвиток світового господарства.

5. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ, РЕКОМЕНДОВАНА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА ЛІТЕРАТУРА

ДО ТЕМИ «СУСПІЛЬНЕ ВИРОБНИЦТВО: ЗМІСТ І ОСНОВНІ ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ»

План

1. Суспільне виробництво: зміст, чинники, основні фази та етапи розвитку.
2. Основні економічні проблеми. Потреби та межа виробничих можливостей. Вибір в економіці.
3. Результати виробництва. Суспільний продукт і його структура. Соціально економічний прогрес.

Література

1. Ватаманюк З., Панчишин С., Ватаманюк О. Вступ до економічної теорії. Курс лекцій. Ч. 1. – Л.: „Новий світ – 2000”, 2004. – 352 с.
2. Дзюбик С.Д., Ривак О.С. Основи економічної теорії: Навчальний посібник. – К.: Знання, 2006. – 481 с.
3. Економічна теорія: Політекономія. Підручник / За ред. В.Д. Базилевича – 6-те вид., перероб і доп. – К.: Знання, 2007. – 719 с.
4. Основи економічної теорії: Підручник / За ред. А. А. Чухна. - К.: Вища школа, 2001. - С. 52-66.
5. Економічна теорія: Підручник / За ред. В.М.Тарасевича. - Київ: Центр навчальної літератури, 2006.- С. 33-52.

ДО ТЕМИ “«ВЛАСНІСТЬ В ЕКОНОМІЧНІЙ СИСТЕМІ СУСПІЛЬСТВА»”

План

1. Власність як економічна категорія. Класифікація форм власності.
2. Власність та економічні інтереси.
3. Шляхи перебудови відносин власності економічної системи, що трансформується.

Література

1. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – 6-те вид., перероб. і доп. – К.: Знання – Прес, 2007. – 719 с.
2. Основи економічної теорії: Підручник / За ред. А. А. Чухна. - К.: Вища школа, 2001.- С. 67-76.
3. Економічна теорія: Підручник / За ред. В.М.Тарасевича. - Київ: Центр навчальної літератури, 2006.- С. 53-68.

ДО ТЕМИ “ОСНОВИ ТОВАРНОГО ВИРОБНИЦТВА І РИНКУ”

План

Перше заняття

1. Форми суспільного виробництва. Натуральне та товарне виробництво.

2. Товар і його властивості. Вартість товару: сутність, форми, чинники.
3. Гроші. Альтернативні погляди на виникнення грошей. Закон грошового обігу.
4. Закон вартості та його функції.

Друге заняття

1. Ринок: сутність, суб'єкти, умови функціонування та функції.
2. Структура та інфраструктура ринку.
3. Ринковий механізм: попит, пропозиція та їх взаємодія.

Література

1. Башнянин Г.И. Политическая экономия. Общая экономическая теория, К.: Знання – Прес, 2002.
2. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – 6-те вид., перероб. і доп. – К.: Знання – Прес, 2007. – 719 с.
3. Основи економічної теорії: Підручник / За ред. А. А. Чухна. - К.: Вища школа, 2001. - С. 48-145, 145-190.
4. Економічна теорія: Підручник / За ред. В. М. Тарасевича. - Київ: Центр навчальної літератури, 2006.- Гл. 4.

ДО ТЕМИ «ТРАДИЦІЙНІ ЕКОНОМІЧНІ СИСТЕМИ. ЕТАПИ РОЗВИТКУ КАПІТАЛІЗМУ»

План

1. Сутність і основні елементи економічної системи.
2. Економічні засади докапіталістичних способів виробництва.
3. Капіталізм: сутність та передумови виникнення. Робоча сила як товар. Вартість робочої сили.
4. Капітал: сутність й альтернативні погляди. Обіг та накопичення капіталу.
5. Етапи розвитку капіталізму. Чистий капіталізм.
6. Монополістичний капіталізм.
7. Державно-монополістичний капіталізм.

Література

1. Башнянин Г.И. Политическая экономия. Общая экономическая теория, К.: Знання – Прес, 2002.
2. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – 6-те вид., перероб. і доп. – К.: Знання – Прес, 2007. – 719 с.
3. Економічна теорія: Підручник / За ред. В. М. Тарасевича. - Київ: Центр навчальної літератури, 2006.- Гл. 5.
4. Экономика: Учебник. – 3-е изд. перераб. / Под ред. А.С. Булатова. – М.: Юрист, 2002. – 896с.

План

1. Зміст, межі та цільова функція національної економіки.
2. Підприємство як основна ланка економіки. Мета, функції та фонди підприємства. Ефективність підприємства.
3. Ефективність національної економіки: сутність, форми, показники. Національне багатство.

Література

1. Основи економічної теорії: Підручник / За ред. А. А. Чухна. - К.: Вища школа, 2001. - С. 236-257; 335-340; 374-394.
2. Башнянин Г.И. Политическая экономия. Общая экономическая теория, К.: Знання – Прес, 2002.
3. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – 6-те вид., перероб. і доп. – К.: Знання – Прес, 2007. – 719 с.
4. Економічна теорія: Підручник / За ред. В. М. Тарасевича. - Київ: Центр навчальної літератури, 2006.- Гл. 6.
5. Экономика: Учебник. – 3-е изд. перераб. / Под ред. А.С. Булатова. – М.: Юрист, 2002. – 896с.

ДО ТЕМИ «СУСПІЛЬНЕ ВІДТВОРЕННЯ І ЗАГАЛЬНА ЕКОНОМІЧНА РІВНОВАГА»

План

1. Сутність суспільного відтворення, кругообіг ресурсів, продуктів, доходів.
2. Моделі суспільного відтворення: умови реалізації суспільного продукту К. Маркса та інші.
3. Основи загальної економічної рівноваги.

Література

1. Основи економічної теорії: Підручник / За ред. А. А. Чухна. - К.: Вища школа, 2001. - С. 395-406.
2. Економічна теорія: Підручник / За ред. В. М. Тарасевича. - Київ: Центр навчальної літератури, 2006. - Гл. 10.
3. Экономика: Учебник. – 3-е изд. перераб. / Под ред. А.С. Булатова. – М.: Юрист, 2002. – 896с.
4. Мочерний С.В. Економічна теорія: навч. посіб.. — Вид. 3-тє, доп. і перероб. — К. : Академія, 2008. — 640с.

ДО ТЕМИ «ЦИКЛІЧНІСТЬ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ І ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ»

План

1. Цикли економічного розвитку, їх види та матеріальна основа.
2. Характеристика фаз середньострокового циклу.
3. Сутність та фактори економічного зростання. Особливості сучасного типу економічного зростання.

Література

1. Дідківська Л. І., Головка Л. С. Державне регулювання економіки: Навч. посіб. – К.: Знання-Прес, 2002. – 214 с.
2. Экономическая теория: Конспект лекций / Под ред. В. Н. Тарасевича.- Днепропетровск: ГМетАУ, 1996-1999. - Ч.4. - С.30-50.
3. Основи економічної теорії: Підручник /За ред. А. А. Чухна. - К.: Вища школа, 2001. - С.477-499.
4. Економічна теорія: Підручник / За ред. В. М. Тарасевича. - Київ: Центр навчальної літератури, 2006.- Гл. 22-23.
5. Мочерний С.В. Економічна теорія: навч. посіб.. — Вид. 3-тє, доп. і перероб. — К. : Академія, 2008. — 640с.

ДО ТЕМИ «ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА І ДЕРЖАВА. ФІНАНСОВА СИСТЕМА І ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА »

План

1. Господарський механізм: сутність структура, функції, моделі.
2. Економічна політика держави.
3. Сутність та функції фінансів. Структура фінансової системи.
4. Бюджетна система. Фіскальна політика.
5. Податкова система. Податкова політика.

Література

1. Мельник П. В. Розвиток податкової системи в перехідній економіці. – Ірпінь: Академія державної податкової служби України, 2001. – 362 с.
2. Основи економічної теорії: Підручник / За ред. А. А. Чухна. - К.: Вища школа, 2001. - С. 449-476.
3. Економічна теорія: Підручник / За ред. В. М. Тарасевича. - Київ: Центр навчальної літератури, 2006.- Гл. 21.
4. Экономика: Учебник. – 3-е изд. перераб. / Под ред. А.С. Булатова. – М.: Юрист, 2002. – 896с.
5. Мочерний С.В. Економічна теорія: навч. посіб.. — Вид. 3-тє, доп. і перероб. — К. : Академія, 2008. — 640с.

ДО ТЕМИ «ГРОШОВО-КРЕДИТНА І МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА. ІНФЛЯЦІЯ І АНТИІНФЛЯЦІЙНА ПОЛІТИКА»

План

Перше заняття

1. Грошовий обіг. Грошовий ринок.
2. Кредитна система: сутність, структура, функції.
3. Банки та банківська система.
4. Ринок цінних паперів.

Друге заняття

1. Особливості встановлення рівноваги та грошового ринку. Грошово-кредитна політика.
2. Інфляція: сутність, причини, механізми, наслідки. Антиінфляційна політика.

Література

1. Економічна теорія: Підручник / За ред. В. М. Тарасевича. - Київ: Центр навчальної літератури, 2006.- С. 308-320.
2. Основи економічної теорії: Підручник / За ред. А. А. Чухна. - К.: Вища школа, 2001. - С. 422-448, 500-507.
3. Экономика: Учебник. – 3-е изд. перераб. / Под ред. А.С. Булатова. – М.: Юрист, 2002. – 896с.
4. Мочерний С.В. Економічна теорія: навч. посіб.. — Вид. 3-тє, доп. і перероб. — К. : Академія, 2008. — 640с.

ДО ТЕМИ «ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА І ФУНКЦІОНУВАННЯ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ. ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА»

План

1. Сутність та основи руху світового господарства. Інтернаціоналізація виробництва.
2. Загальна характеристика основних форм міжнародних економічних відносин. Сутність та етапи розвитку міжнародної інтеграції.
3. Зовнішньоекономічна політика: сутність та види.

Література

1. Економічна теорія: Підручник / За ред. В. М. Тарасевича. - Київ: Центр навчальної літератури, 2006. - Гл. 31.
2. Экономика: Учебник. – 3-е изд. перераб. / Под ред. А.С. Булатова. – М.: Юрист, 2002. – 896с.
3. Мочерний С.В. Економічна теорія: навч. посіб.. — Вид. 3-тє, доп. і перероб. — К. : Академія, 2008. — 640с.

4. Мельник Л.Ю., Макаренко П.М. Економічна теорія: політекономічний контекст: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. — К. : Кондор, 2008. — 524с.

6. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ЗДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІКА»

Тестові завдання до модулю № 1

за темами "Економічна теорія: предмет і метод пізнання", "Суспільне виробництво: зміст і основні економічні проблеми", "Власність в економічній системі суспільства", "Основи товарного виробництва і ринку"

1. Яка функція економічної теорії полягає в тому, що вона виступає теоретичним фундаментом розробки економічної політики?
  - А. Пізнавальна.
  - Б. Ідеологічна.
  - В. Практична.
  - Г. Методологічна.
2. Яке з визначень найбільш точно характеризує предмет економічної теорії?
  - А. Вивчення економічних відносин, пов'язаних із виробництвом, обміном, розподілом і споживанням економічних благ.
  - Б. Вивчення економічних законів і форм їхнього прояву.
  - В. Вивчення принципів формування економічної політики.
  - Г. Все наведене.
3. Закон вартості діє:
  - А. У всіх способах виробництва.
  - Б. В межах декількох способах виробництва.
  - В. В межах одного способу виробництва.
4. Який з перерахованих економічних законів діє у всіх способах виробництва?
  - А. Закон грошового обігу.
  - Б. Закон економії часу.
  - В. Закон вартості.
  - Г. Закон феодалної ренти.
5. З наведених положень виділити поняття потреби:
  - А. Це внутрішній мотив, який спонукає до діяльності, що створює конкретні види матеріальних й духовних благ.
  - Б. Виражає відносини між людьми з приводу виробництва й використання вироблених благ та послуг.
  - В. Процес споживання засобів виробництва та робочої сили.
6. Що є об'єктивною підставою необхідності вибору в економіці?
  - А. Бажання економістів та політиків з формування привабливої моделі економіки.
  - Б. Перехід до ринкової економіки.
  - В. Обмеженість ресурсів та безмежність потреб суспільства.
  - Г. Бажання задовольнити потреби людей в повному обсязі.
7. До складу основних економічних ресурсів, за неокласичним підходом, належать:
  - А. Земля, капітал, праця, гроші.
  - Б. Земля, капітал, праця, підприємницькі здібності.
  - В. Земля, капітал, праця, підприємницькі здібності, гроші.
8. Крива виробничих можливостей відображає:
  - А. Максимальний обсяг виробництва при різних комбінаціях факторів виробництва.
  - Б. Оптимальні витрати виробництва.
  - В. Ефективність суспільного виробництва.
  - Г. Усе наведене.
  - Д. Нічого з наведеного.
9. Як графічно буде зображено повну зайнятість ресурсів відносно кривої виробничих можливостей?
  - А. В межах кривої виробничих можливостей.

- Б. За межами кривої виробничих можливостей.
В. На кривій виробничих можливостей.
10. Яке з визначень найбільш повно відбиває сутність виробничих відносин?
А. Відносини між людьми з приводу привласнення економічних благ в умовах рідкості ресурсів.
Б. Відносини між людьми з приводу виробництва, розподілу, обміну і споживання продуктів праці.
В. Відносини між людьми з приводу купівлі-продажу економічних благ.
Г. Відносини між людьми з приводу організації процесу виробництва.
11. Що містять у себе продуктивні сили?
А. Засоби праці та предмети праці
Б. Засоби виробництва та робочу силу.
В. Засоби праці та предмети вживання.
Г. Засоби виробництва та виробничі відносини.
12. До предметів праці належать:
А. Земля, сировина та матеріали.
Б. Земля, машини, обладнання.
В. Земля, машини, обладнання, скот на вигодовуванні.
Г. Земля, машини, обладнання, матеріали, електроенергія.
13. Що з нижче перерахованого відноситься до засобів виробництва?
А. Праця людини.
Б. Природні ресурси.
В. Верстати, машини й обладнання.
Г. Б, В.
Д. Все наведене.
14. Підберіть вірну характеристику відносин розпорядження:
А. Право застосування об'єкта власності відповідно з його призначенням.
Б. Право виключного контролю над об'єктом власності.
В. Право володіння об'єктом власності.
15. Яке з наведених нижче визначень найбільш повно розкриває економічну сутність відносин власності?
А. Власність – це єдність економічних та юридичних відносин.
Б. Це відносини користування, володіння і розпорядження благами.
В. Це відносини з приводу виробництва, розподілу, обміну й споживання економічних благ.
Г. Це відносини з приводу привласнення благ.
16. Яке з наведених визначень найбільш повно розкриває юридичний зміст власності?
А. Відносини між людьми з приводу привласнення матеріальних благ.
Б. Відносини людей до матеріальних благ.
В. Відносини користування, володіння та розпорядження благом.
Г. Відносини між людьми, що закріплені у нормах права.
17. Підберіть вірну характеристику відносин користування:
А. Право застосування об'єкта власності відповідно з його призначенням.
Б. Право виключного контролю над об'єктом власності.
В. Право володіння об'єктом власності.
18. Як визначається розмір суспільно необхідного робочого часу?
А. Витрати робочого часу на виготовлення одиниці товару у суспільно-нормальних умовах.
Б. Витрати робочого часу на виготовлення одиниці товару при середній кваліфікації виробника.
В. Витрати робочого часу на виготовлення одиниці товару при середній інтенсивності праці.
Г. А, В.
19. Визначить основні умови становлення товарного виробництва:
А. Засоби виробництва належать капіталісту.
Б. Робоча сила виступає товаром.

- В. Економічна відокремленість товаровиробників.
 Г. Суспільний розподіл праці.
 Д. А,Б.
 Є. В,Г.
20. Що таке товар?
 А. Продукт праці, що задовольняє потребу людини.
 Б. Продукт праці, що задовольняє потребу людини та виробляється для обміну на ринку.
 В. Продукт, створений для споживання іншими людьми.
21. Визначити форму праці, яка створює вартість товару:
 А. Абстрактна праця.
 Б. Конкретна праця.
 В. Усе наведене.
 Г. Нічого з наведеного.
22. Що таке продуктивність праці?
 А. Витрати робочого часу на виробництво одиниці продукції.
 Б. Кількість продукції, виробленої в одиницю часу.
 В. Витрати робочої сили в одиницю часу.
 Г. А, Б.
23. Вкажіть основні функції грошей.
 А. Міра вартості.
 Б. Засіб обігу.
 В. Засіб платежу.
 Г. Засіб накопичення.
 Д. А, В.
 Є. Все наведене.
24. Яку функцію виконують гроші під час сплати робітникам підприємства заробітної плати?
 А. Міра вартості.
 Б. Засіб обігу.
 В. Засіб платежу.
 Г. Засіб накопичення.
25. В якій функції виступають гроші в момент продажу товару в кредит?
 А. Засіб платежу.
 Б. Засіб оборту.
 В. Міра вартості.
 Д. Все наведене.
26. Приватизація – це:
 А. Перехід об'єкта у власність місцевих органів влади.
 Б. Передача майна в оренду з правом наступного викупу.
 В. Відчуження державної власності на користь приватних осіб.
 Г. Розподіл частини державної власності серед юридичних осіб.
27. Під виробництвом розуміється:
 А. Процес взаємодії людини і засобів виробництва.
 Б. Процес взаємодії людини з природою.
 В. Процес створення матеріальних і нематеріальних благ.
 Г. Процес витрат робочої сили.
28. Економічна політика – це:
 А. Заходи, спрямовані на вирішення економічних проблем.
 Б. Конкуренція різних економічних ідей.
 В. Здатність управляти економічними процесами.
 Г. Здатність приймати ефективні господарські рішення.
29. Стійкі, сутнісні, постійно повторювані зв'язки між економічними явищами – це:
 А. Поняття.
 Б. Економічні категорії.
 В. Економічні закони.
 Г. Економічна політика.
30. Що з нижче перерахованого відноситься до засобів виробництва:
 А. Праця людини.
 Б. Гроші.
 В. Земля.

- Г. Повітря.
31. Мінова вартість – це:
- А. Витрати мускульної і нервової енергії на виробництво товару.
  - Б. Властивість товару обмінюватися на інші товари у визначених кількісних пропорціях.
  - В. Втілена у товарі суспільна праця.
  - Г. Витрати на виробництво продукції, що несе безпосередньо виробник.
32. Яке з визначень найбільш повно передає сутність продуктивних сил:
- А. Це єдність предметів і засобів праці.
  - Б. Це єдність особистого і речовинного чинників виробництва.
  - В. Це єдність засобів праці, предметів труда і виробничих відносин.
  - Г. Це єдність предметів праці.
33. Економічна категорія — це:
- А. Конкретний прийом пізнання дійсності.
  - Б. Форма умовиводу, де на підставі знання про окреме робиться висновок про загальне.
  - В. Наукове поняття, що характеризує окремі сторони економічного явища.
  - Г. Спосіб, шлях дослідження предмета політичної економії.
  - Д. Очищення уявлень про процеси від випадкового, минулого, одиничного і виокремлення в них сталого, стійкого і типового.
34. Який з перерахованих законів є загальним:
- А. Закон грошового обігу.
  - Б. Закон вартості.
  - В. Закон відповідності виробничих відносин характеру і рівню розвитку продуктивних сил.
  - Г. Все зазначене вірно.
35. Яке з названих нижче понять не є категорією економічної теорії:
- А. Власність.
  - Б. Товар.
  - Г. Праця.
  - Д. Фабрика.
  - Є. Прибуток.
36. Оберіть суб'єктів власності:
- А. Автомобіль.
  - Б. Студент НМетАУ.
  - В. Держава.
  - Г. Домна.
37. Вкажіть правильне визначення ціни, як економічної категорії:
- А. Грошовий вираз мінової вартості.
  - Б. Корисність речі, виражена в грошах.
  - В. Грошовий вираз вартості товару.
38. Поділ праці – це:
- А. Практика торгівлі певними товарами у певних місцях.
  - Б. Здійснення натурального обміну результатами праці.
  - В. Стійке виконання певних видів господарської діяльності окремими економічними суб'єктами.

Тестові завдання до модулю № 2

за темами "Традиційні економічні системи. Етапи розвитку капіталізму", "Сучасна змішана економіка: діалектика ринкових і регулюючих механізмів", "Економіка тоталітарно-бюрократичного ладу: зміст і проблеми трансформації"

1. Власник земельної ділянки, який сам її обробляє, не отримує:
  - А. Абсолютної ренти.
  - Б. Диференційної ренти 1.
  - В. Диференційної ренти 2.
  - Г. Монопольної ренти.
2. Якій суспільно-економічній формації властиве розширене відтворення:
  - А. Капіталістичній.
  - Б. Первіснообщинній.
  - В. Рабовласницькій.
  - Г. Феодальній.
  - Д. Аграрній.
3. Різниця в сумі земельної ренти, що утворюється через штучне покращання землі, є:
  - А. Диференційною рентою 2.
  - Б. Диференційною рентою 1.
  - В. Монопольною рентою.
4. Нагромадження капіталу – це перетворення додаткової вартості в капітал:
  - А. Так.
  - Б. Ні.

В. В залежності від умов пануючої форми господарювання.

5. Кругообіг капіталу не як окремий акт, а як процес, що постійно відновлюється, називається:

- А. Часом обігу капіталу.
- Б. Обігом капіталу.
- В. Відтворенням капіталу.

6. Загальна форма руху капіталу:

- А. $\Gamma^* = \Gamma + \Delta\Gamma$.
- Б. $T - \Gamma - T$.
- В. $T - \Gamma - \Delta\Gamma$.
- Г. $\Gamma - T - \Gamma^*$, де $\Gamma^* = \Gamma + \Delta\Gamma$.

7. Постійний капітал за натурально-речовою формою представлений:

- А. Предметами праці.
- Б. Засобами праці.
- В. Засобами виробництва.

8. Змінний капітал за натурально-речовою формою представлений:

- А. Комплектуючими, вузлами, деталями, сировиною.
- Б. Енергоносіями і сировиною.
- В. Коштами на оплату найманої робочої сили.

9. Який з наведених факторів безпосередньо не впливає на норму прибутку:

- А. Економія на елементах постійного капіталу.
- Б. Швидкість обігу капіталу.
- В. Споживна вартість.

10. За якою формулою визначається норма прибутку (P'):

- А. $\frac{m}{v} * 100\%$
- Б. $\frac{m}{c + v} * 100\%$
- В. $\frac{P}{c + v} * 100\%$

11. За якою формулою визначається норма додаткової вартості (m'):

- А. $\frac{m}{v} * 100\%$
- Б. $\frac{m}{c + v} * 100\%$
- В. $\frac{P}{c + v} * 100\%$

12. Яке з визначень найбільш повно розкриває сутність прибутку:

- А. Прибуток – різниця між грошовою виручкою від реалізації продукції та її собівартістю.
- Б. Прибуток – різниця між ціною продажу продукції та її собівартістю.
- В. Прибуток – це реалізована підприємством додаткова вартість.

13. На що перетворюються гроші, коли в наслідок їх обігу створюється сума, більша, ніж попередньо вкладена:

- А. На прибуток.
- Б. На капітал.
- В. На інвестиції.
- Г. На заощадження.

14. Різниця в сумі земельної ренти, що утворюється через штучне покращання землі, є:

- А. Диференційною рентою 1.
- Б. Диференційною рентою 2.
- В. Абсолютною рентою.
- Г. Монопольною рентою.

15. Централізована економіка припускає:

- А. Регулювання економічних процесів на основі об'єктивних економічних законів.
- Б. Регулювання економіки шляхом диктату з боку державних інститутів.
- В. Змішану систему керування економікою.
- Г. Жодного з перерахованих вище.

16. Визначте, в якому рядку помилка:
- $(c+v+m)$ – вартість продукту.
  - c / v – органічна будова капіталу.
  - $(v+m)$ – знов створена вартість.
  - M – додаткова вартість.
17. Визначте, в якому рядку помилка:
- $(c+v+m)$ – вартість продукту.
  - c / v – органічна будова капіталу.
  - $(c+v)$ – знов створена вартість.
  - m – додатковий продукт.
18. Як правильно розрахувати авансований капітал:
- $(c + v)$.
  - $(v+m)$.
  - $(m / v) * 100\%$.
  - c / v .
19. Оберіть вірне визначення додаткового продукту:
- Продукт, який створюється робітником за заробітну плату .
  - Продукт, який створюється робітником у додатковий час.
  - Продукт, створюваний всіма робітниками.
  - Продукт, що за своєю вартістю менше прибутку капіталіста.
20. Оберіть вірне визначення необхідного продукту:
- Продукт, який створюється робітником та дорівнює його заробітній платі .
  - Продукт, який створюється робітником у додатковий час.
  - Продукт, створюваний всіма робітниками.
  - Продукт, що складає прибуток капіталіста.
21. До традиційних (докапіталістичних) систем відносять:
- Первіснообщинний, рабовласницький, феодалський лад.
  - Комуністичний, капіталістичний, соціалістичний.
  - Чистий капіталізм, монополістичний та державно-монополістичний капіталізм.
  - Ринок, натуральне господарство.
22. Перетворення грошей на капітал відбувається в межах:
- Капіталістичного способу виробництва.
  - Рабовласницького ладу.
  - Натурального способу господарства.
  - Феодалського ладу.
23. Суспільна взаємодія засобів виробництва та найманих робітників з приводу створення нової вартості – це:
- Капіталізм.
  - Капітал.
  - Виробництво.
  - Товарне виробництво.
24. Яким є капітал, в основу якого покладена властивість робочої сили створювати вартість, більшу за її власну:
- Обіговим.
  - Постійним.
  - Змінним.
  - Основним.
25. Фізичний знос обладнання – це:
- Втрата фізичних властивостей в наслідок експлуатації та під впливом зовнішнього середовища.
  - Поява нової, більш продуктивної та економічної техніки.
  - Старіння елементів основного капіталу в наслідок НТП.
  - Все зазначене вірно.
26. Моральний знос обладнання – це:
- Втрата фізичних властивостей в наслідок експлуатації.
  - Втрата властивостей під впливом зовнішнього середовища.
  - Старіння елементів основного капіталу в наслідок НТП.
  - Все зазначене вірно.
27. Змішана економічна система – це:
- Ринкова економіка, яка функціонує на основі взаємодії двох механізмів господарювання: стихійного саморегулювання і свідомого регулювання.
  - Ринкова система з нерегульованим функціонуванням.
  - Система, в якій панують різні форми власності.
  - Економічна система, в якій функціонують різні за ступенем конкуренції типи ринкових систем.
28. Активний прояв регулюючої економічної функції держави відбувається на етапі виникнення:
- Тиранії, що створює та загострює суперечності.
  - Монополії, яка втручається в механізм саморегулювання і є його наслідком.
  - Демократії, яка надає свободи вибору діяльності всім економічним суб'єктам.

- Г. Тоталітарно-демократичного ладу.
29. До загальних рис змішаної економіки не належать:
- А. Багатоукладність та поліформізм.
  - Б. Взаємодія ринкового саморегулювання, а також державного і громадянського регулювання є невід'ємним компонентом змішаної економіки.
  - В. Абсолютний державний контроль над всіма сферами суспільного життя.
  - Г. Все зазначене належить до загальних рис змішаної економіки.
30. Громадянське регулювання економіки – це:
- А. Прояв гнучкості та цілісності соціально-економічної системи.
  - Б. Взаємодія ринкового саморегулювання, а також державного і громадянського регулювання є невід'ємним компонентом змішаної економіки.
  - В. Діяльність різних суспільних інститутів, утворень (організацій, рухів тощо), що спрямована на вирішення їх завдань та здійснює певний вплив на економічні процеси.
  - Г. Корпоратизація (акціонування) державних підприємств, впровадження конкурентно-ринкових принципів в управління ними.
31. Змішаній економіці не властиві соціальні ознаки:
- А. Досягнення високого рівня життя різних прошарків і верств населення на основі підвищення суспільної продуктивності праці.
  - Б. Пріоритетність розвитку соціальної сфери як сфери виробництва людини.
  - В. Абсолютний державний контроль над всіма сферами суспільного життя.
  - Г. Все зазначене властиве змішаній економіці.
32. Державний лад, що здійснює абсолютний контроль над всіма сферами суспільного життя – це:
- А. Тоталітаризм.
  - Б. Тиранія.
  - В. Демократія.
  - Г. Лібералізм.
33. Однією з яскравих характерних рис тотального управління є:
- А. Проголошення свободи слова.
  - Б. Панування приватної власності.
  - В. Сполучення ринкових та державних методів управління.
  - Г. Вимога загальної рівності.
34. Тотальному управлінню притаманний колективно-механістичний світогляд, що розглядає державу як:
- А. Налагоджений працюючий механізм: "всі люди – гвинтики однієї машини".
  - Б. Механізм природної еволюції, де "людина людині вовк".
  - В. Гуманістичне суспільство, де "щаслива родина – щаслива країна".
  - Г. Всі відповіді вірні.

Тестові завдання до модулю № 3

за темами "Національна економіка: цілі та ефективність", "Суспільне відтворення і загальна економічна рівновага", "Циклічність економічного розвитку і економічне зростання"

1. Визначте, який критерій класифікації підприємств за розміром не має сенсу:
  - А. Кількість робітників, працюючих на підприємстві.
  - Б. Продуктивність праці робітників.
  - В. Обсяг виробництва.
2. Визначте, що не відноситься до переваг великого промислового підприємства:
  - А. Можливість комплексного використання сировини і матеріалів.
  - Б. Можливість упровадження НТП.
  - В. Висока мобільність.
  - Г. Низькі витрати на одиницю продукції.
3. Що є джерелом накопичення капіталу:
  - А. Помірність капіталіста щодо споживання.
  - Б. Додаткова вартість, що привласнюється капіталістом.
  - В. Заощадження робітника.
  - Г. Постійний капітал.
4. Яке з перерахованих рівнянь не відображає умови реалізації ССП при простому відтворенні:
  - А. $I(v+m) = Ic$.
  - Б. $I(v+m) = Ic + Ic$.
  - В. $II(c+v+m) = I(c+v) + II(c+v)$.
  - Г. Вірно А, Б.
  - Д. Вірно Б, В.
5. Матеріальною основою і економічною умовою довгострокових циклів є:

- А. Необхідність поновлення капітальних благ і розв'язання суперечності між саморегулюванням і регулюванням.
 Б. Поновлення активної частини основного капіталу і міжгалузева конкуренція.
 В. Споживчі властивості товарів і внутрішньогалузева конкуренція.
6. Визначити сутність циклічності економічного розвитку:
 А. Цикл — це явище зовнішнє відносно економічної системи (він має природну, політичну, психологічну заданість).
 Б. Цикл — це явище, яке внутрішнє властиве економіці.
 В. Цикл є синтез внутрішніх станів і зовнішніх чинників, що реалізуються при переході від фази до фази.
 Г. Порушення рівноваги економічної системи.
7. Що таке циклічність економічного розвитку?
 А. Безперервні коливання економіки.
 Б. Періодичні зльоти і падіння ринкової кон'юнктури.
 В. Сукупність економічних явищ і процесів, що складають кругообіг.
8. Матеріальною основою і економічною умовою середньострокових циклів є:
 А. Необхідність поновлення капітальних благ і розв'язання суперечності між саморегулюванням і регулюванням.
 Б. Поновлення активної частини основного капіталу і міжгалузева конкуренція.
 В. Споживчі властивості товарів і внутрішньогалузева конкуренція.
9. Матеріальною основою і економічною умовою короткострокових циклів є:
 А. Необхідність поновлення капітальних благ і розв'язання суперечності між саморегулюванням і регулюванням.
 Б. Поновлення активної частини основного капіталу і міжгалузева конкуренція.
 В. Споживчі властивості товарів і внутрішньогалузева конкуренція.
10. Фаза підйому економічного циклу характеризується наступним:
 А. Зростання виробничих запасів.
 Б. Зростання обсягів виробництва, заробітної плати, цін та відсотка.
 В. Зростання безробіття, зниження обсягів виробництва, рівня цін та відсотка.
 Г. Вірно А, Б.
11. Фаза кризи економічного циклу характеризується:
 А. Звуження сфер прибуткового застосування грошей, зростання виробничих запасів.
 Б. Зростання обсягів виробництва, заробітної плати, цін та відсотка.
 В. Зростання безробіття, зниження обсягів виробництва, рівня цін та відсотка.
 Г. Вірно А, В.
12. Сукупний суспільний продукт складається з:
 А. Національного доходу і фонду відшкодування.
 Б. Кінцевого суспільного продукту і фонду накопичення.
 В. Валового національного і кінцевого продуктів.
13. Що необхідно відрахувати з сукупного суспільного продукту, щоб залишився національний доход?
 А. Фонд накопичення.
 Б. Фонд споживання.
 В. Фонд відшкодування.
 Г. Фонд розвитку.
14. Що не відноситься до ознак національної економіки:
 А. Національна символіка (герб, прапор, гімн).
 Б. Економічні зв'язки між суб'єктами економіки на основі суспільного поділу праці.
 В. Територіальна визначеність.
15. Економічне зростання розвинених країн базується на:
 А. Інтенсивному відтворенні.
 Б. Екстенсивному відтворенні.
 В. Простому відтворенні.
16. Частина сукупного суспільного продукту, що використовується на заміщення спожитих засобів виробництва, називається:
 А. Фондом відшкодування.
 Б. Національним доходом.
 В. Фондом розвитку.
 Г. Фондом споживання.
17. Фонд нагромадження використовується на:
 А. Розширене і якісне відтворення виробничої і невиробничої сфери.
 Б. Розширення невиробничої сфери.
 В. Створення резервних фондів.
18. Вкажіть головний показник (критерій), за яким розрізняють типи економічного зростання:
 А. Рівень розвитку продуктивних сил.

- Б. Рівень витрат виробництва.
 В. Добробут населення.
 Г. Темпи зростання ВВП.
 Д. Рівень освіченості населення.
19. До факторів економічного зростання не відноситься:
 А. Величина резервних фондів засобів виробництва і предметів споживання
 Б. Народонаселення країни.
 В. Територія країни і її природні ресурси.
 Г. Нагромадження ВВП.
 Д. Досягнення НТП і їх впровадження у виробництво.
20. У чому полягає відмінність між змінним і обіговим капіталом?
 А. Змінний капітал включає вартість робочої сили і предметів праці, а обіговий – лише робочої сили.
 Б. Змінний капітал включає лише вартість робочої сили, а обіговий – робочої сили і предметів праці.
 В. Змінний капітал включає вартість робочої сили, а обіговий – лише предметів праці.
21. Яке з положень найповніше розкриває зміст національного багатства:
 А. Це всі основні фонди країни, що використовуються у виробничій та невиробничій сферах.
 Б. Це нагромаджені, створені працею минулих та сучасних поколінь матеріальні блага, а також природні ресурси, які є в країні.
 В. Це вся маса грошей, золотого запасу, іноземної валюти.
25. Чистий внутрішній продукт (ЧВП) — це:
 А. ВВП, зменшений на величину амортизаційних відрахувань.
 Б. ВВП, збільшений на величину амортизаційних відрахувань.
 В. Чистий продукт, зменшений на величину непрямих податків на бізнес.
26. Яке визначення національного доходу більш повне та вірне:
 А. Сукупний дохід в економіці, який отримують власники чинників виробництва: праці, капіталу, землі, підприємницького хисту.
 Б. Це чистий дохід суспільства.
 В. Національний дохід – це новостворена впродовж року вартість.
27. Який показник найбільш обґрунтовано характеризує ефективність суспільного виробництва в країні:
 А. Фондовіддача.
 Б. Виробництво національного доходу на душу населення.
 В. Обидві відповіді вірні.
28. Економічна криза характеризується:
 А. Різким зменшенням обсягів виробництва, яке починається поступово зі звуження ділової активності.
 Б. Різким збільшенням обсягів виробництва, яке починається поступово з розширення ділової активності.
 В. Стабільним рівнем виробництва товарів та послуг.
29. Що не є економічним інструментом державного впливу на стримування циклічних коливань?
 А. Бюджетно-податкова політика.
 Б. Грошово-кредитна політика.
 В. Повна зайнятість.
 Г. Вірно А, Б.
30. Укажіть вірну послідовність фаз циклу:
 А. Криза, підйом, депресія, поживлення.
 Б. Депресія, криза, поживлення, підйом.
 В. Криза, депресія, підйом, поживлення.
 Г. Криза, депресія, поживлення, підйом.
31. Чим характеризується фаза депресії?
 А. Припиняється падіння виробництва.
 Б. Зростають виробничі витрати.
 В. Ціни й заробітна плата досягають мінімального рівня.
 Г. Знижується споживчий попит.
32. Тривалість "довгих хвиль" в економічному розвитку (цикл Кондратьєва) становить:
 А. 7 - 12 років.
 Б. 18 - 25 років.
 В. 50 - 60 років.
 Г. 100 років.

33. Чим характеризується економічна кон'юнктура на різних стадіях циклу:
- Темпами росту ВВП.
  - Рівнем зайнятості.
  - Рівнем прибутку підприємців і доходів домогосподарств.
  - Рівнем цін.
  - Темпами інфляції.
  - Все перераховане вірно.
  - Вірно А, Б, Д.
34. Для фази підйому економічного циклу характерним є:
- Зростання виробничих запасів.
  - Зростання обсягів виробництва, заробітної плати, цін, процентної ставки.
  - Зростання безробіття; зниження обсягів виробництва, рівня цін, процентної ставки.
  - Вірно А, В.
  - Вірно А, Б.
35. Індикаторами стану економіки, що характеризують фази циклу, є:
- Темпи зростання ВВП.
  - Зростання інфляції.
  - Рівень зайнятості.
  - Все перераховане вірно.

Тестові завдання до модулю № 4

за темами "Економічна політика і держава. Фінансова система і фінансова політика", "Грошово-кредитна система і монетарна політика. Інфляція і антиінфляційна політика", "Інтернаціоналізація виробництва і функціонування світової економіки. Зовнішньоекономічна політика"

- Яку з функцій виконує господарський механізм в економічній системі суспільства:
  - Погоджує економічні інтереси суб'єктів господарювання.
  - Забезпечує максимізацію прибутку виробництва.
  - Встановлює форми розподілу ССП у суспільстві.
- Визначте, які складові містить в собі бюджетна система України:
  - Державний бюджет та бюджети місцевих органів влади.
  - Державний бюджет.
  - Державний бюджет, бюджети місцевих органів влади та бюджети федерацій.
- Що з перерахованого є найбільш прийнятним набором цілей державної економічної політики:
  - Максимізація прибутку, максимізація корисності, стабільність цін.
  - Забезпечення повної зайнятості, нульової інфляції, загальної економічної рівноваги.
  - Економічне зростання, збереження низьких темпів інфляції, підтримка певного рівня зайнятості.
  - Контроль над обсягом державних витратків, сукупним попитом і розмірами інвестицій.
- Економічна політика держави:
  - Формується в результаті взаємодії політичних сил.
  - Визначається Президентом країни.
  - Формується апаратом виконавчої влади.
  - Всі відповіді вірні.
  - Немає вірної відповіді.
- У яких основних формах здійснюється реалізація економічних функцій держави:
  - Вироблення господарських правових норм.
  - Забезпечення рівності доходів.
  - Націоналізація економіки.
  - Демократизація економічного життя суспільства.
- Дати визначення дефіциту державного бюджету:
  - Сума накопичених державою бюджетних дефіцитів.
  - Перевищення витратків державного бюджету над надходженнями.
  - Перевищення надходжень державного бюджету над витатками.
- Вкажіть умови утворення дефіциту державного бюджету:
  - Сума активів держави перевищує розміри її зобов'язань.
  - Сума витратків держави перевищує суму надходжень.
  - Витатки держави зменшуються.
  - Сума податкових надходжень держави зменшується.
- Крива А. Лаффера ілюструє зв'язок між:
  - Ставкою податку та податковими надходженнями до бюджету.
  - Ставкою податку та попитом на товари першої необхідності.
  - Ставкою податку та рівнем добробуту в суспільстві.
  - Вірно А, В.

9. До яких економічних наслідків може привести державний борг:
- А. До скорочення виробничих можливостей національної економіки.
  - Б. До зниження рівня життя в країні.
  - В. До перерозподілу національного багатства між членами суспільства.
  - Г. До збільшення сукупних національних прибутків.
  - Д. Усі наведені наслідки можуть мати місце.
10. Вкажіть, що не відноситься до непрямих податків:
- А. Акцизні платежі.
  - Б. Податок на прибуток.
  - В. Податок на додаткову вартість.
  - Г. Митний збір.
  - Д. Вірно А, Б.
  - Є. Вірно А, В, Г.
11. Що входить в компетенцію Центрального Банку?
- А. Тимчасове управління майном клієнта.
  - Б. Грошові операції від імені і за рахунок свого клієнта.
  - В. Розрахунково-касове обслуговування громадян.
  - Г. Проведення заходів грошово-кредитної політики.
12. Умовами надання кредиту є:
- А. Терміновість.
  - Б. Платність.
  - В. Поверненість.
  - Г. Вірно А, Б.
  - Д. Все наведене.
13. До основних форм кредиту відносять:
- А. Банківський кредит.
  - Б. Комерційний кредит.
  - В. Споживчий кредит.
  - Г. Державний кредит.
  - Д. Вірно А, Б, В.
  - Є. Все наведене.
14. Які види операцій може здійснювати Центральний банк, впливаючи на кон'юнктуру грошового ринку:
- А. Емісія грошей.
  - Б. Операції на відкритому ринку.
  - В. Встановлення норми резервування та облікової ставки відсотка.
  - Г. Вірно А, Б;
  - Д. Все наведене.
15. Вкажіть, що відноситься до непрямих податків:
- А. Акцизні платежі.
  - Б. Податок на прибуток.
  - В. Податок на додаткову вартість.
  - Г. Митний збір.
  - Д. Вірно А, Б.
  - Є. Вірно А, В, Г.
16. Виробництво суспільних благ фінансує:
- А. Підприємства.
  - Б. Банки та інші організації кредитно-фінансової сфери.
  - В. Держава.
  - Г. Домогосподарства.
17. Оберіть основні функції держави:
- А. Регіональні функції, функції об'єднань, політичні, ідеологічні.
  - Б. Загальні функції, змішані функції, економічні функції.
  - В. Політичні функції, соціальні, ідеологічні, міжнародні, економічні.
18. Світове господарство – це:
- А. Сукупність галузей та сфер виробництва.
  - Б. Сукупність національних економік.
  - В. Економічна єдність світу.
  - Г. Територіальний розподіл світу між окремими державами.
19. Правом регулювання грошового обігу в країні наділені:
- А. Національний банк України.
  - Б. Верховна Рада України.
  - В. Комерційні банки.
  - Г. Усі банки, включаючи й іноземні.
20. Зосередження виробництва певної продукції в окремих країнах означає:
- А. Міжнародну кооперацію.

- Б. Економічну інтеграцію.
 В. Міжнародну спеціалізацію.
 Г. Глобалізацію господарського життя.
21. Найбільш складною формою економічної інтеграції є:
 А. Митний союз.
 Б. Економічний союз.
 В. Валютний союз.
 Г. Спільний ринок.
22. Яке з визначень, з точки зору економічної теорії, найточніше відбиває сутність кредиту:
 А. Кредит – це передача кредитором вільних грошових і не грошових цінностей у тимчасове користування позичальнику на визначені цілі за певну плату, на певний термін і за певних гарантій.
 Б. Кредит – це довіра кредитора позичальнику, на підставі якої в позику в грошах чи товарах надається певна сума капіталу.
 В. Кредит – це сукупність відносин між кредитором і позичальником з приводу тимчасового користування грошима.
 Г. Кредит – це вид банківської позики, за яку позичальник виплачує певну плату.
 Д. Кредит – це вид комерційної позики, за яку позичальник виплачує певну плату.
23. Не можуть розглядатися як доход держави:
 А. Лотерейні виграші.
 Б. Податки.
 В. Доходи від підприємницької діяльності.
 Г. Земельна рента.
24. Що з наведеного не відноситься до основних макроекономічних цілей:
 А. Посилення спеціалізації національних виробників.
 Б. Стабільне зростання національного обсягу виробництва.
 В. Високий і стабільний рівень зайнятості населення.
 Г. Стабільний рівень цін.
25. Хто з зазначених суб'єктів фінансує виробництво суспільних благ:
 А. Фізичні та юридичні особи.
 Б. Інвестиційні фонди.
 В. Держава.
 Г. Банки та інші фінансові установи.
26. Визначте об'єкти державного регулювання:
 А. Попит і пропозиція на індивідуальних ринках.
 Б. Економічний цикл.
 В. Зайнятість населення.
 Г. Регіональна структура господарства.
 Д. Грошовий обіг.
 Є. Усі відповіді правильні.
27. Прямий вплив держави на економіку – це:
 А. Цілеспрямоване регулювання.
 Б. Адміністративне втручання в економічні процеси.
 В. Система державних замовлень.
 Г. Податкове регулювання.
28. Непрямий вплив держави на економіку означає застосування:
 А. Бюджетно-податкових регуляторів.
 Б. Директивних планів.
 В. Грошово-кредитних регуляторів.
 Г. Державні замовлення.
 Д. Вірно А, В.
 Є. Вірно Б, Г.
29. Визначити, що не можна віднести до факторів спеціалізації окремих країн в межах міжнародної торгівлі:
 А. Географічне положення.
 Б. Природні та кліматичні умови.
 В. Політичний лад.
 Г. Історичні традиції.
 Д. Вірно А, В.
30. Що таке комерційний кредит:
 А. Кредит у грошовій формі.
 Б. Кредит у визначеній формі товарів.
 В. Кредит споживачу з відстрочкою платежу.
 Г. Міжбанківський кредит.
31. Кількісне обмеження на ввезення чи вивезення товарів – це:
 А. Акциз.

- Б. Квота.
- В. Демпінг.
- Г. Мито.

32. Підберіть вірне визначення поняттю "зовнішньоторгове сальдо":

- А. Частка імпорту в загальному обсязі споживання.
- Б. Різниця між вартістю експорту та імпорту.
- В. Продаж товарів за кордоном по цінам, що нижче внутрішніх.
- Г. Політика, що заохочує або не перешкоджає вивезенню товарів.